



JOURNAL OF ART AND DESIGN RESEARCHES
SANAT ve TASARIM
ARAŞTIRMALARI
DERGİSİ

Covid-19 Pandemisine Yönelik Güvenli Ortamlarda Kalmaya Teşvik Amaçlı Hazırlanan İllüstrasyonların İncelenmesi

Examination of Illustrations Prepared to Encourage Staying in Safe Environments for Covid 19 Pandemic

Elif SABANCI POLAT*

Öz Abstract

Araştırmanın konusu COVID-19 pandemisinden korunmak için güvenli ortamlarda kalmaya yönelik hazırlanan illüstrasyon çalışmalarını kapsamaktadır. Bu çalışmada amaç, COVID-19 pandemisine yönelik hazırlanan illüstrasyonların göstergebilim açısından incelenmesidir. Sosyal Medyadan rastgele olarak, “#evdekal/#stayhome” etiketleri ile etiketlenmiş illüstrasyonlar seçilmiştir.

Anahtar Sözcükler: İllüstrasyon, Göstergebilim, Covid-19, Evde Kal

The subject of the research includes illustration studies prepared to stay in safe environments to protect from the COVID-19 pandemic. The aim of this study is to examine the illustrations prepared for the COVID-19 pandemic in terms of semiotics. Illustrations tagged with “# evdekal / # stayhome” tags were randomly selected from Social Media.

Keywords: Illustration, Semiotics, Covid-19, Stay Home

Giriş

Dünya genelini etkisi altına alan ve kaçınılmaz olan COVID-19 salgını, 2019 Aralık ayının sonlarında ilk olarak Çin'in Vuhan şehrinde ortaya çıkan, bulaştığı kişilerde ateş, öksürük, nefes darlığı gibi belirtilere neden olan bir hastalıktır (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020).

Günlük sosyal etkileşimlerimizi azaltarak, fiziksel olarak uzaklaşarak kendimizi koruma çalışmalarımız oldu. Bir süre tamamen kapandık evlerimize. Pandeminin yaygın yıkımı sonucu evlerimizde güvende olarak kişisel, yerel ve küresel olarak çok farklı deneyimler yaşadık.

Tam kapanma yaşamadan önce alınan tedbirlere çoğu insanın uymadığı görülmüştür. Yetkililer tarafından tedbirler arttırılmak, güvenli evlerimizden çıkmamanın önemi anlatılmak istendi. İllüstrasyon sanatçıları da evde kalmanın önemine dikkat çekmek için illüstrasyonlar hazırladılar dünya genelinde. Bu araştırma kapsamında da hazırlanan illüstrasyonların göstergebilimsel olarak yorumlanması yapılmıştır.

Salgının yayılımını, hayata geçirilen yeni sosyal etkileşimleri ve bilimin yayılımı kontrol altına alma ve çare bulma çabalarını görsel olarak topluma sunulmasının sağlanmasında görsel kültür ürünü olan illüstrasyonların önemi büyüktür.

Bir problemin çözümünün görsel olarak anlatılması farklı etkilere sahip olabilmektedir. "İllüstrasyonlar; problemlerin çözümü, süsleme, eğlendirme, bezeme, yorum yapma, bilgilendirme, esinlendirme, açıklama, eğitime, teşvik etme, şaşırtma, büyüleme ve hikaye anlatma gibi işlevler için yaratıcı, farklı ve son derece kişisel yollara başvurarak içeriğin görsel bir biçimde iletilmesini sağlar"(Wigan, 2012; 9).

Göstergelere ve onların anlamı nasıl ürettiğine ilişkin sürecin Saussure ve Peirce ile başladığı (Kaplan ve Ünal, 2011; 6) ve yaşamımızda görsel olarak ifade edilen her şeyin göstergebilimin konusu olduğu söylenebilir (Polat ve Köse, 2018). Göstergebilim, göstergelerle ilgilenen, göstergenin ne olduğunu tanımlayan ve göstergebilimsel kavramları tartışan bir bilim dalıdır (Kaplan ve Ünal, 2011; 5: Elden ve Özden, 2015; 160: Polat ve Köse, 2018).

Göstergebilim, anlamın işaretler ve semboller aracılığıyla nasıl üretildiği ve yorumlandığının incelenmesidir. Bir işaret, önemli ölçüde başka bir şeyin yerini alabilecek her şeydir. Etkileşimde bulunduğumuz hemen hemen her şey bir işaret olabilir ve bu nedenle bir anlamı temsil edebilir. Temsilin biçimi tarafsız veya şeffaf değildir, ancak anlam üzerinde önemli etkilere sahiptir (de Saussure, 1960: Yakin ve Totu, 2014: Mingers ve Willcocks, 2017).

Araştırmanın amacı farklı yerlerde, kültürlerde yer alan illüstrasyon sanatçılarının evde kalma konusunu nasıl ele aldıkları ve çizimlerinde kültürel farklılıklarının etkilerinin olup olmadığıdır. Çalışmalar seçilirken instagram sosyal medya ortamında yer alan ve takipçi sayısı fazla olan illüstrasyon sanatçıları tercih edilmiştir.

Yöntem

Araştırmada COVID-19 pandemi sürecinde “#evdekal / #stayhome” etiketi ile hazırlanan illüstrasyonlar göstergebilimsel bir yöntemle incelenmiştir. Bu inceleme yapılırken Barthes tarafından tanımlanmış olan göstergebilimsel çözümleme yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmada COVID-19 pandemi sürecinde “#evdekal / #stayhome” etiketi ile hazırlanan illüstrasyonların yorumlaması yapılırken her bir nesne gösterge, gösteren ve gösterilen olarak yorumlanmıştır.

İllüstrasyon sanatçıları, “#evdekal/#stayhome” etiketinden yola çıkarak farklı konuları ele almışlar ve bu konuları farklı gösterge türleriyle açıklamışlardır.



Görsel 1. Vimal Chandran, İllüstrasyon Çalışması.

Görsel Sanatçı olarak adlandırılan Vimal Chandran, çeşitli sanat ve fotoğrafçılık türlerinde. Ustadır. Kendi kendini yetiştirmiş genellikle kentsel sanat, illüstrasyonlar, enstalasyonlar, grafik tasarım ve fotoğrafçılık alanında çalışmaları olan yetenekli bir sanatçıdır. Hindistan’da yaşıyor (Chandran, 2020).

Tablo 1

Vimal Chandran, İllüstrasyon Çalışmasının Göstergibilimsel Analizi

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Şehir	Yerleşim Alanı	Kalabalık
Hortum	Fırtına Türü	Felaket
Ev	Yapı	Güvenli Ortam
İnsan	Canlı	Hayat
Yazı	Stay Home	Güvenli Ev

Chandran, kendi tarzı ile korona virüsünden korunmak için sosyal mesafenin önemine dikkat çekmiştir. Arkada yer alan şehirde uzun uzun kuleler ve bu kulelerde birlikte yaşayan, mesafeye dikkat etmeyen insanlar gösterilmektedir. Hortum ile koronavirüs salgını anlatılmak istenmiştir. Koronavirüste önüne geleni ele geçirmekte ve yok etmektedir. Tüm bu kargaşadan etkilenmeyenler ise sosyal mesafeye dikkat edebilen insanlardır. Evi anlatırken ev şemasını kullandığı görülmektedir. Toprağa tasvir edilmiş bir ev bulunmakta ve üzerinde ateş yanıyor, bu evin sıcak bir ortam olduğu gösterilmektedir. İllüstrasyonda anlatılmak istenilenler “STAY HOME” yazısı ile de desteklenmektedir.

**Görsel 2.** Holly Maguire, İllüstrasyon Çalışması.

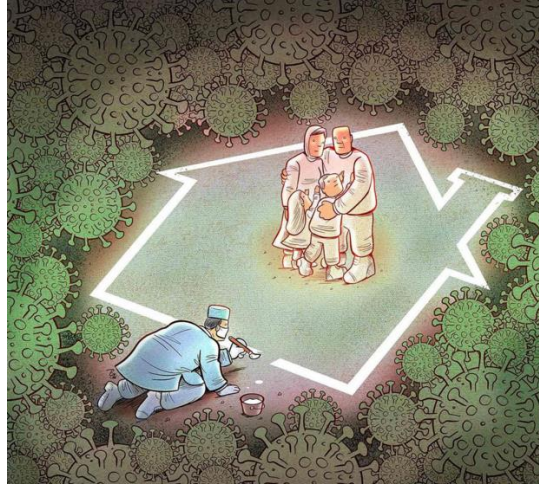
Holly Maguire, İngiliz bir illüstratör sanatçısıdır. Guaj boya, karakalem ve mürekkep kullanılarak yapılmış çalışmaları birçok renge sahip eğlenceli görüntülerdir. Genellikle bitkiler ve desenlerle doludur (Maguire, 2020).

Tablo 2

Holly Maguire, İllüstrasyon Çalışmasının Göstergibilimsel Analizi

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
İnsan	Canlı	Hayat
Köpek	Evcil Hayvan	Arkadaş
Bitki	Çiçek	Hobi
Yazı	Stay Home / Stay Safe	Güvenli Ev

Koronavirüsün dünya genelinde hızlı yayılımı sonucu tam kapanma gerçekleşti bir süre. Bu süre içerisinde vakitlerinin çoğunu evlerinde geçirmek zorunda kalan insanlar yeni uğraşlar, hobiler edindiler, film, dizi izlediler, kitap okudular, kitap yazdılar ya da bunları yapmaya yönlendirildiler. Holly'nin illüstrasyonunda da çiçeklerle ve evcil hayvanı ile ilgilenme tasvir edilmiştir. Evde kalarak güvende olabilirsiniz ve eğlenceli etkinlikleri de gerçekleştirebilirsiniz mesajı verilmektedir. "STAY HOME / STAY SAFE" yazısı ile de görsel desteklenmektedir.



Görsel 3. Alireza Pakdel, İllüstrasyon Çalışması.

Alireza Pakdel, İranlı bir illüstratör, karikatürist ve karakter tasarımcısıdır. Ulusal ve Uluslararası birçok ödül kazanmıştır (Iran Cartoon,2020).

Tablo 3

Alireza Pakdel, İllüstrasyon Çalışmasının Göstergibilimsel Analizi

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Virüs	Hastalık	Covid-19
Hekim	Doktor	Tedavi Eden
Ev	Yapı	Güvenli Ortam
Aile	Familya	Birliktelik

Pakdel'in illüstrasyon çalışmasında da her yere yayılmış olan koronavirüs tasviri gösterilmektedir. Pandemi sürecinde ön saflarda yer alan sağlık çalışanlarımız çok büyük mücadele vermektedirler. Onlarında sağlıklı kalabilmeleri bizlerin kendimizi korumaya almamıza bağlıdır. Korunabileceğimiz güvenli ortamın anlatımı için Pakdel de Chandran gibi ev şemasını tercih etmiştir. Ev içerisinde kalarak kendimizi, ailemizi ve başka insanları korumamız mümkündür.



Görsel 4. Martina Heiduczek, İllüstrasyon Çalışması.

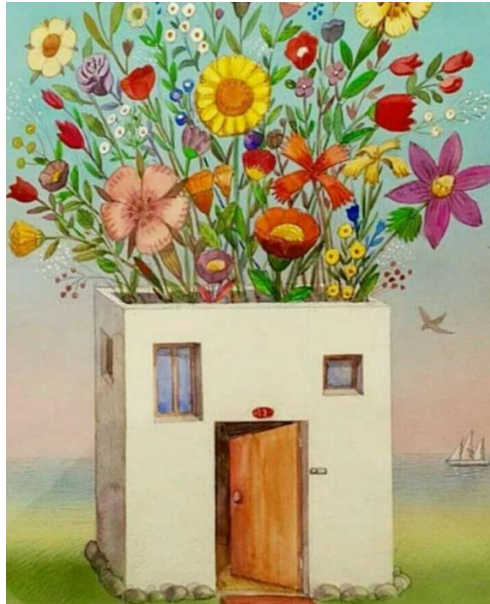
Martina Heiduczek, Almanya doğumlu Avustralya’da yaşayan bir illüstrasyon sanatçısıdır. Dijital ve geleneksel teknikte üretilmiş çalışmaları bulunmaktadır. Çalışmalarını yaparken doğadan, insanlardan ve gördüğü ilginç şeylerden ilham alıyor (Heiduczek, 2020).

Tablo 4

Martina Heiduczek, İllüstrasyon Çalışmasının Göstergelimsel Analizi

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Kabuk	Deniz Kabuğu	Ev
İnsan	Kadın	Canlı

Deniz kabuğu deniz canlılarının evi, güvenli ortamıdır. Heiduczek de ev için bir şema yerine daha sembolik bir anlatım tercih etmiştir. Kabuğun içerisinde insanlardan uzakta güvenli bir şekilde yaşayan bir kadın tasvir etmiştir.



Görsel 5. Gürbüz Doğan Ekşioğlu, İllüstrasyon Çalışması.

Gürbüz Doğan Ekşioğlu, uluslararası üne sahip karikatür ve grafik tasarımcısıdır. Ulusal ve uluslararası birçok karma sergiye katılımın yanı sıra, kişisel sergiler de açtı. New Yorker dergisinin kapağında üç kez çalışmaları yayımlandı (İllustrators Platform, 2020).

Tablo 5

Gürbüz Doğan Ekşioğlu, İllüstrasyon Çalışmasının Göstergibilimsel Analizi

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Ev	Yapı	Güvenli Ortam
Bitki	Çiçekler	Doğanın Tazelenmesi

Ekşioğlu'nun çalışmasında ev gerçek şeklinde tasvir edilmiştir. Evin çatı yerinden bir sürü çiçek doğaya açılıyor. Böyle yaparak doğanın yenilendiği ve kirli havanın azaldığı anlatılmak istenmiştir. Evin arkasında açık bir gökyüzü ve deniz yer almaktadır. Havada uçan bir kuş, deniz üzerinde de bir gemi çizilmiştir. Evlerimizde kalarak sadece kendimizi ve başkalarını korumakla kalmıyoruz, ayrıca doğayı da korumuş oluyoruz.

**Görsel 6.** Sadi Tekin, İllüstrasyon Çalışması.

Sadi Tekin, Ankara doğumlu New York'ta yaşayan bir illüstrasyon sanatçısıdır. İllüstrasyon çalışmalarının yanı sıra karikatür çizimleri ve ürün tasarımları da vardır. Pick Me! markası ile akrilik takılar ve Mr. Chickpea adında beyaz leblebiden adamlar yaptı. Kurşun kalem, suluboya teknikleri ile deneysel çalışmalar yapmaktadır (Dada Salon, 2020).

Tablo 5

Sadi Tekin, İllüstrasyon Çalışmasının Göstergibilimsel Analizi

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Ev	Yapı	Güvenli Ortam
İnsan	Kadın	Canlı

Tekin'in illüstrasyon çalışmasında evini sırtlanmış yürüyen bir kadın tasvir edilmiştir. Tam kapanmanın yaşandığı süreçte evinden işlerini yürütmeye devam edenlerde olduğu gibi çalışmadığı için para kazanamayanlarda oldu. Tekin'in illüstrasyonunda da evde kalarak güvende ve sağlıklı olan, parasını kazanan şanslı bir kadın görmektedir.

Sonuç

Covid-19 salgınının illüstrasyon çalışmaları, salgın sürecinin nasıl geçirildiğinin anlatılması ve görsel kültüre sunduğu katkılardan dolayı önemlidir. "#Evdekal/#Stayhome" etiketi ile hazırlanan illüstrasyonlar, pandeminin görsel dokümantasyonu, pandemi sürecinde bireysel olarak yapabileceklerimizin, psikolojik olarak kötü etkilenmeden toplumsal bir dayanışma ile atlatılabilmenin önemli anlatıcılarıdır, tarihsel belge niteliğindedir. Kolektif hafıza oluşturmada nitelikli bir araçtır.

Yapılan araştırmada farklı kültürlerden sanatçıların çalışmaları incelendiğinde aynı konuya farklı anlamlar yükledikleri görülmüştür. Bunu yaparken gerçek görüntülerden yararlandığı gibi şekil ve sembollerden de yararlanılmıştır. "#Evdekal/#Stayhome" etiketi ile oluşturularak paylaşılan illüstrasyonların yorumlanması ve anlamlandırılabilmesi için belli bir bilgi birikimine sahip olmak gerekir. Başka biriside bu illüstrasyonları yorumlarken kendi bilgi birikimi kadar yorumlayabilecektir. Başka bir çalışmada aynı eserin farklı insanlar tarafından nasıl yorumlandıkları ele alınabilir. İleride pandemiye unutanlara ya da hiç yaşamayanlara terkar gösterilse bu illüstrasyonlar yorumları nasıl olabilir. Sonuç olarak göstergeler çeşitli anlamlara gönderme yapabilir. Göstergeler her yerden karşımıza çıkabilmektedir.

Kaynaklar

- Chandran, V. (2020). <https://vimalchandran.com/about/> sayfasından erişilmiştir.
- Dada Salon Art Gallery (2020). <http://www.dadasalon.com.tr/sadi-tekin> sayfasından erişilmiştir.
- De Saussure, F. (1960). *Course in general linguistics*. London: Peter Owen.
- Heiduczek, M. (2020). <https://martinaheiduczek.com/about/> sayfasından erişilmiştir.
- Iran Cartoon (2020). <https://www.irancartoon.com/site/artists/alireza-pakdel> sayfasından erişilmiştir.
- Kaplan, F. N. & Ünal, T. G. (2011). *Bilim Kurgu Sinemasını Okumak*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Maguire, H. (2020). <https://hollymaguire.co.uk/About> sayfasından erişilmiştir.
- Mingers, J. & Willcocks, L. (2017). An integrative semiotics methodology for IS research. *Information and Organization*, 27, 17-36. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1471772716300306?via%3Dihub> sayfasından erişilmiştir.
- Polat, E. S. & Köse, E. (2018). Açık Hava Reklam Tasarımlarının Göstergibilimsel Açıdan Değerlendirilmesi. 6. Uluslararası Matbaa Teknolojileri Sempozyumu. <https://cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler2.ashx?f=727-732.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- T.C. Sağlık Bakanlığı (2020). COVID-19 Sözlüğü. <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66439/c.html> sayfasından erişilmiştir.
- Wigan, M. (2012). *Görsel İllüstrasyon Sözlüğü*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Yakin, H. S. M. & Totu, A. (2014). The Semiotic Perspectives of Peirce and Saussure: A Brief Comparative Study. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 155, 4-8. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042814057139> sayfasından erişilmiştir